

УДК336.77:658.14

JEL Classification: G32, G23, D92

<https://doi.org/10.31498/2225-6725.41.2025.348892>Говорун О.¹

СУТНІСТЬ ЛІЗИНГУ ТА ЙОГО МІСЦЕ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

O.Hovorun, The Essence of Leasing and Its Place in the System of Financial Instruments for Enterprise Development

The article examines the economic essence of leasing and substantiates its place within the system of financial instruments for enterprise development under conditions of economic transformation and the implementation of the sustainable development concept. It is demonstrated that leasing in modern conditions goes beyond its traditional interpretation as a form of rent or an alternative to bank lending and is increasingly formed as a mechanism combining financing and investment processes. The paper argues that a key feature of leasing is the structural linkage between the source of financing, the investment asset, and the mechanism of cost recovery, which ensures the alignment of financial obligations with the actual cash flows of an enterprise. The structure of the leasing mechanism is analyzed as a multi-component system that includes investment, financial, organizational and managerial, risk management, cash-flow, and strategic components. It is shown that leasing facilitates the renewal of fixed assets, technological modernization, and the strengthening of financial stability without creating excessive debt pressure. Particular attention is paid to the role of leasing in supporting the economic, environmental, and social dimensions of sustainable development, especially for entrepreneurial structures in the trade sector. The article concludes that leasing should be considered not merely as a tactical financial solution but as a comprehensive instrument for the long-term development of enterprises.

Keywords: *leasing; financial instruments; investment; financing; sustainable development; entrepreneurial structures; financial stability; asset renewal; cash flows; strategic development*

Говорун О. Сутність лізингу та його місце в системі фінансових інструментів розвитку підприємств

У статті досліджено економічну сутність лізингу та обґрунтовано його місце в системі фінансових інструментів розвитку підприємств в умовах трансформації економіки та реалізації концепції сталого розвитку. Показано, що в сучасних умовах лізинг виходить за межі традиційного трактування як різновиду оренди або альтернативи банківському кредитуванню та формується як інтегрований механізм поєднання фінансування й інвестування. Обґрунтовано, що ключовою особливістю лізингу є структурний зв'язок між джерелом фінансування, інвестиційним активом і механізмом повернення коштів, що забезпечує узгодження фінансових зобов'язань із реальними грошовими потоками підприємства. Проаналізовано багатокомпонентну структуру лізингового механізму, яка охоплює інвестиційні, фінансові, організаційно-управлінські, ризик-менеджмент та стратегічні складові. Доведено, що лізинг сприяє оновленню основних засобів, технологічній

¹ **Oleksandr Hovorun**, Master's degree student in the specialty 076 "Entrepreneurship and Trade" of the SHEI "Priazovsky State Technical University", Dnipro

Говорун Олександр, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 076 «Підприємництво та торгівля», ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет», м.Дніпро

модернізації та підвищенню фінансової стійкості підприємств без формування критичного боргового навантаження. Особливу увагу приділено ролі лізингу у забезпеченні економічної, екологічної та соціальної складових сталого розвитку, зокрема для підприємницьких структур у сфері торгівлі. Зроблено висновок, що лізинг доцільно розглядати як комплексний інструмент довгострокового розвитку підприємств, а не лише як тактичне фінансове рішення.

***Ключові слова:** лізинг; фінансові інструменти; інвестування; фінансування; сталий розвиток; підприємницькі структури; фінансова стійкість; оновлення активів; грошові потоки; стратегічний розвиток*

Постановка проблеми. У сучасних умовах трансформації економіки, посилення конкуренції та обмеженого доступу підприємств до традиційних джерел фінансування питання пошуку ефективних інструментів забезпечення розвитку набуває особливої актуальності.

У цьому контексті лізинг розглядається як один із перспективних фінансових інструментів, що дозволяє підприємствам отримувати доступ до інвестиційних активів без значного одноразового вилучення коштів з обороту. Водночас у науковій літературі та практиці господарювання лізинг переважно трактується як різновид орендних відносин або альтернатива банківському кредитуванню, що суттєво звужує розуміння його економічної природи та функціонального потенціалу.

Наявні підходи недостатньо враховують інтеграційний характер лізингу як механізму, що поєднує фінансування та інвестування в єдину систему, а також його здатність узгоджувати фінансові зобов'язання з грошовими потоками підприємства. Крім того, у сучасних дослідженнях обмежено розкрито роль лізингу у забезпеченні фінансової стійкості підприємств та його значення в контексті реалізації принципів сталого розвитку.

Таким чином, існує наукова та практична потреба у поглибленні теоретичного розуміння сутності лізингу, переосмисленні його місця в системі фінансових інструментів та обґрунтуванні його ролі як комплексного механізму довгострокового розвитку підприємницьких структур.

Метою статті є теоретичне обґрунтування економічної сутності лізингу та визначення його місця в системі фінансових інструментів розвитку підприємств

шляхом розкриття інтеграційної природи лізингового механізму як поєднання процесів фінансування й інвестування, а також оцінки його ролі у забезпеченні фінансової стійкості та реалізації принципів сталого розвитку підприємницьких структур.

Результати дослідження. У сучасних умовах трансформації економіки та посилення вимог до ефективності використання ресурсів лізинг поступово виходить за межі традиційного трактування як різновиду оренди або альтернативи банківському кредитуванню. У міжнародних дослідженнях він дедалі частіше розглядається як інструмент довгострокового фінансування розвитку підприємств, особливо малих і середніх, які мають обмежений доступ до класичних кредитних ресурсів.

З економічної точки зору лізинг є формою цільового фінансування, за якої підприємство отримує доступ до матеріальних активів без необхідності одномоментного вилучення значних фінансових ресурсів з обороту. Водночас ключовою ознакою лізингу є тісний зв'язок фінансового інструменту з конкретним інвестиційним активом, що сприяє зниженню фінансових ризиків для сторін угоди та підвищує ефективність використання залучених ресурсів.

На відміну від банківського кредитування, яке передбачає залучення грошових коштів із подальшим самостійним придбанням активів, лізинг забезпечує інтеграцію процесів фінансування та інвестування в єдиний механізм. Такий підхід є особливо ефективним для підприємств, орієнтованих на оновлення основних засобів і технологічну модернізацію, оскільки дозволяє здійснювати інвестиції без формування значного одноразового фінансового навантаження та надмірного зростання боргових зобов'язань.

Інтеграція фінансування та інвестування в лізингових відносинах відбувається завдяки тому, що фінансове зобов'язання і реальний інвестиційний об'єкт поєднані в одній угоді. На відміну від класичних фінансових інструментів, де залучення коштів і їх подальше інвестування є двома послідовними, але

автономними етапами, у лізингу ці процеси функціонують як єдиний безперервний механізм.

У межах лізингової операції підприємство не отримує абстрактний фінансовий ресурс у грошовій формі, а одразу залучає інвестиційний актив, який має чітке функціональне призначення в операційній діяльності. Таким чином, фінансування набуває прикладного характеру і автоматично трансформується в інвестування, минаючи етап акумуляції та розподілу грошових коштів.

Ключовою особливістю цього механізму є те, що джерело фінансування, об'єкт інвестування та механізм повернення коштів структурно пов'язані між собою. Лізингові платежі формуються з урахуванням економічного ефекту, який генерує використання активу, що дозволяє узгоджувати інвестиційні рішення з реальними грошовими потоками підприємства. У результаті інвестування здійснюється не «в кредит», а під майбутню продуктивність активу.

Інтегрований лізинговий механізм доцільно розглядати як багатокomпонентну систему, що включає такі взаємопов'язані елементи (рис.1.1).

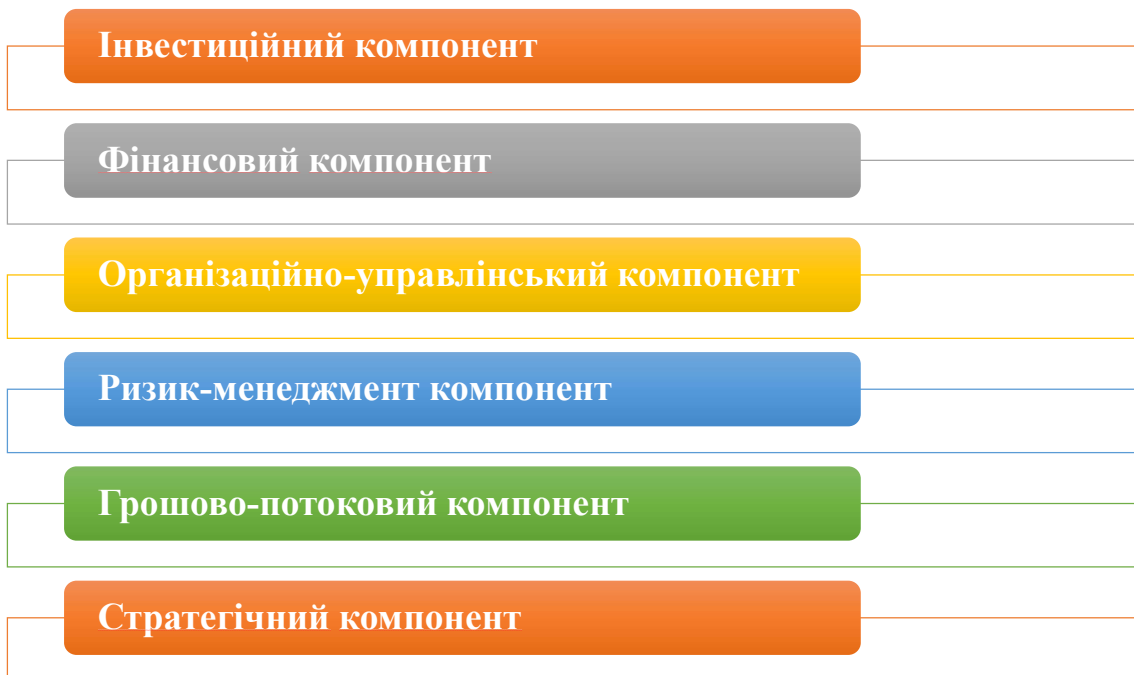

Рис. 1.1. Система інтегрованого лізингового механізму

Структура комплексного механізму фінансування та інвестування через лізинг

1. Інвестиційний компонент

Центральним елементом механізму є матеріальний або нематеріальний актив, який безпосередньо залучається в господарську діяльність підприємства. Для сфери торгівлі це можуть бути торговельне обладнання, складська техніка, транспортні засоби, IT-інфраструктура або енергоефективні рішення. Саме цей компонент визначає економічну доцільність лізингової операції та її стратегічну спрямованість.

2. Фінансовий компонент

Фінансова складова лізингу включає систему лізингових платежів, строк угоди, вартість залученого капіталу та порядок його відшкодування. Важливою рисою є те, що фінансування прив'язане не до загального фінансового стану підприємства, а до вартості та ліквідності об'єкта лізингу, що знижує вимоги до заставного забезпечення та підвищує доступність інвестицій.

3. Організаційно-управлінський компонент

Лізинг передбачає участь кількох суб'єктів — лізингодавця, лізингоодержувача та постачальника активу — між якими розподіляються ризики, відповідальність і функції управління. Така структура дозволяє підприємству зосередитися на основній діяльності, передаючи частину інвестиційних і технічних ризиків фінансовому посереднику.

4. Ризик-менеджмент компонент

Інтеграція фінансування та інвестування в лізингу супроводжується вбудованими механізмами управління ризиками. Об'єкт лізингу виконує функцію забезпечення угоди, а контроль за його використанням і технічним станом знижує ймовірність втрат для сторін. Це відрізняє лізинг від класичного кредитування, де ризики значною мірою покладаються на позичальника.

5. Грошово-потоківий компонент

Лізингові платежі синхронізуються з грошовими потоками, що генеруються активом. У торгівлі це особливо важливо, оскільки доходи мають циклічний характер. Завдяки цьому інвестування не порушує фінансову рівновагу підприємства, а інтегрується в його операційний цикл.

6. Стратегічний компонент

На відміну від разових фінансових рішень, лізинг формує довгострокові зобов'язання, які стимулюють підприємство планувати розвиток, модернізацію та масштабування діяльності. У цьому сенсі лізинг виступає інструментом реалізації стратегічних цілей, зокрема тих, що пов'язані зі сталим розвитком, оновленням активів і підвищенням ефективності використання ресурсів.

Таким чином, лізинг забезпечує інтеграцію фінансування та інвестування шляхом поєднання фінансових зобов'язань з конкретним інвестиційним активом у межах єдиного організаційно-фінансового механізму. Його структура охоплює інвестиційні, фінансові, управлінські, ризикові та стратегічні компоненти, що дозволяє розглядати лізинг не лише як форму залучення ресурсів, а як цілісний інструмент розвитку підприємницьких структур, зокрема у сфері торгівлі.

Логіка інтеграції фінансування та інвестування, реалізована в лізинговому механізмі, зумовлює його особливу роль у формуванні стратегій сталого розвитку підприємницьких структур. Оскільки лізинг поєднує фінансові зобов'язання з реальним інвестиційним активом і впливає на довгострокову динаміку грошових потоків підприємства, його використання виходить за межі суто економічної доцільності. Такий підхід дозволяє розглядати лізинг як інструмент, здатний одночасно впливати на економічну ефективність, екологічну відповідальність та соціальну стабільність бізнесу, що відповідає базовим принципам концепції сталого розвитку.

У контексті сталого розвитку економічна складова лізингового механізму проявляється насамперед через забезпечення доступу підприємств до сучасних активів без формування критичного боргового навантаження. На відміну від

традиційного кредитування, лізинг дозволяє розподіляти фінансові зобов'язання в часі відповідно до строку корисного використання активу та грошових потоків, які він генерує. Це сприяє підвищенню фінансової стійкості підприємств за рахунок прогнозованості платежів і зменшення ризику ліквідності. Для підприємницьких структур у сфері торгівлі така особливість є особливо важливою, оскільки дає змогу поєднувати оновлення матеріально-технічної бази зі збереженням оборотного капіталу. У результаті економічна стійкість досягається не шляхом нарощування боргових зобов'язань, а через більш ефективне використання залучених активів і підвищення продуктивності діяльності.

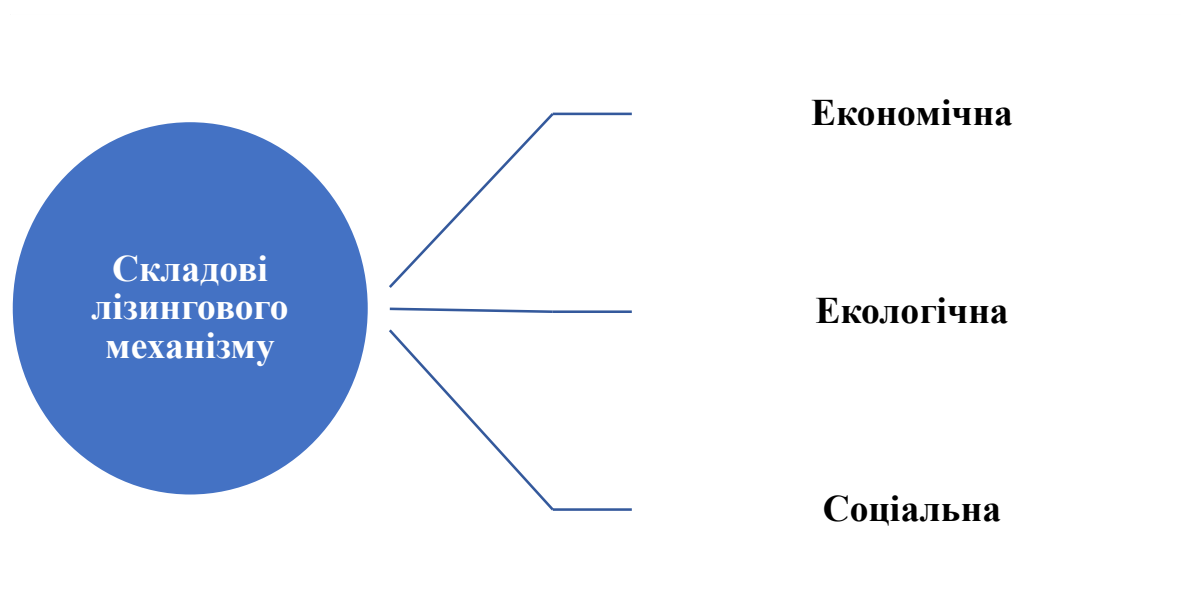

Рис. 1.2. Складові лізингового механізму у контексті сталого розвитку

Екологічна складова сталого розвитку реалізується через можливість використання лізингу як інструменту прискореного оновлення основних засобів і впровадження енергоефективних технологій. Завдяки лізинговим програмам підприємства отримують доступ до сучасного обладнання з нижчим рівнем споживання ресурсів, що сприяє зменшенню негативного впливу на довкілля. Крім того, лізинг створює передумови для розвитку циркулярних бізнес-моделей, у межах яких активи використовуються більш раціонально протягом

усього життєвого циклу. Важливою перевагою є те, що перехід до екологічно орієнтованих рішень не потребує значних одноразових інвестицій, що істотно знижує фінансові бар'єри для впровадження «зелених» технологій у діяльність підприємств торгівлі.

Соціальна складова сталого розвитку в межах лізингового механізму пов'язана зі стабілізацією діяльності підприємницьких структур і створенням умов для їх довгострокового функціонування. Використання лізингу сприяє підтримці зайнятості, оскільки забезпечує безперервність операційної діяльності та можливість модернізації бізнесу без різких фінансових потрясінь. Особливе значення це має для малого й середнього бізнесу, для якого лізинг часто є єдиним доступним інструментом оновлення активів. Крім того, лізингові механізми підвищують доступність інновацій для підприємств різного масштабу, зменшуючи розрив між великими компаніями та меншими підприємницькими структурами. У підсумку соціальний ефект лізингу проявляється через формування стабільного підприємницького середовища, яке створює умови для економічної активності, розвитку людського капіталу та підвищення якості зайнятості.

Економічна сутність лізингу також проявляється в його здатності перерозподіляти фінансове навантаження в часі, узгоджуючи лізингові платежі з фактичними грошовими потоками підприємства. Для підприємницьких структур у сфері торгівлі це має принципове значення, оскільки торговельна діяльність характеризується високою оборотністю капіталу, сезонністю та залежністю від споживчого попиту. За таких умов лізинг виконує не лише інвестиційну, а й стабілізаційну функцію, забезпечуючи підтримання ліквідності підприємства та зменшення ризику фінансових розривів.

У системі фінансових інструментів розвитку підприємств лізинг займає проміжне місце між борговим фінансуванням і прямими інвестиціями. З одного боку, він не потребує значних початкових вкладень власного капіталу, а з іншого — не призводить до втрати контролю над бізнесом, що характерно для окремих

форм залучення зовнішнього інвестування. Така подвійна природа лізингу дозволяє розглядати його як гнучкий інструмент стратегічного розвитку підприємства, а не лише як короткострокове фінансове рішення.

Важливою рисою лізингу є його мультиплікативний ефект для розвитку підприємницьких структур. Використання лізингових інструментів сприяє прискоренню оновлення основних фондів, зростанню продуктивності та підвищенню конкурентоспроможності підприємств, особливо у секторах, орієнтованих на активне використання матеріально-технічних ресурсів, зокрема у торгівлі та логістиці.

Отже, економічна сутність лізингу полягає у його здатності поєднувати фінансову, інвестиційну та управлінську функції, забезпечуючи підприємствам доступ до ресурсів розвитку без критичного навантаження на фінансову стійкість. У системі фінансових інструментів розвитку підприємств лізинг виступає каталізатором оновлення активів і реалізації довгострокових стратегій, що є особливо актуальним для підприємницьких структур у сфері торгівлі в умовах реалізації концепції сталого розвитку.

Таким чином, лізинг у сучасних умовах доцільно розглядати не лише як форму фінансування або альтернативу банківському кредитуванню, а як комплексний механізм розвитку підприємницьких структур, що інтегрує фінансові та інвестиційні рішення в єдину систему. Його економічна сутність полягає у здатності забезпечувати доступ до матеріальних активів, узгоджувати фінансові зобов'язання з грошовими потоками підприємства та створювати передумови для підвищення конкурентоспроможності без надмірного боргового навантаження. Саме ця інтегративна природа лізингу зумовлює можливість його використання як інструменту довгострокового розвитку, а не лише тактичного фінансового рішення.

Водночас аналіз економічних, екологічних і соціальних ефектів лізингового механізму свідчить про його потенціал у контексті реалізації принципів сталого розвитку. Лізинг формує умови для раціонального

використання ресурсів, технологічної модернізації та стабілізації діяльності підприємницьких структур, що особливо актуально для сфери торгівлі з її високою динамікою та залежністю від ринкової кон'юнктури. Це дозволяє зробити висновок, що ефективність лізингових рішень не може бути повною мірою оцінена без урахування стратегічних орієнтирів розвитку підприємств.

У зв'язку з цим подальший аналіз доцільно зосередити на розкритті концепції сталого розвитку та механізмів її імплементації у стратегіях підприємницьких структур у сфері торгівлі, що дасть змогу обґрунтувати місце лізингу в системі стратегічного управління розвитком бізнесу.

Перелік використаних джерел:

1. World Bank. *Leasing in Emerging Markets*. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/28047>
2. International Finance Corporation. *Leasing for Small and Medium Enterprises*. URL: <https://www.ifc.org/en/home>
3. OECD. *Financing SMEs for Sustainability*. URL: <https://www.oecd.org/industry/smes/financing-smes-for-sustainability.htm>
4. European Commission. *Access to Finance for SMEs*. URL: https://single-market-economy.ec.europa.eu/access-finance_en
5. UNIDROIT. *Leasing and Modern Financing Instruments*. URL: <https://www.unidroit.org/>
6. United Nations. *Financing for Sustainable Development Report 2023*. URL: <https://financing.desa.un.org/>

References

1. World Bank. *Leasing in Emerging Markets*. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/28047>
2. International Finance Corporation. *Leasing for Small and Medium Enterprises*. URL: <https://www.ifc.org/en/home>
3. OECD. *Financing SMEs for Sustainability*. URL: <https://www.oecd.org/industry/smes/financing-smes-for-sustainability.htm>
4. European Commission. *Access to Finance for SMEs*. URL: https://single-market-economy.ec.europa.eu/access-finance_en
5. UNIDROIT. *Leasing and Modern Financing Instruments*. URL: <https://www.unidroit.org/>
6. United Nations. *Financing for Sustainable Development Report 2023*. URL: <https://financing.desa.un.org/>

Стаття надійшла 18.04.2025

Стаття прийнята 03.05.2025

Стаття опублікована 22.05.2025